

1. Etkinlik

Cümleler doğru ise kutucuklara “D” yanlış ise “Y” yazınız.

- Edebiyat kelimesi Fransızca “edeb” kökünden gelir.
- Türkçede “edebiyat” kelimesini bugünkü anlamda ilk kullanan kişi Tanzimat öncülerinden Şinasi’dir.
- “Yazın” ve “literatür” kelimeleri de “edebiyat” terimi için kullanılmaktadır.
- “Bedii, beyan, belagat” gibi ilimler ilm-i edeb olarak anılmaktaydı.
- “Edebiyat” güzel sanatlar içinde yer almaz.
- Tanzimat yıllarına kadar dilimizde manzum edebî metinler için “inşa”, mensur edebî metinler için “şiiir” kavramları kullanılmaktaydı.
- Tanzimatçılar, edebiyatın edep kavramıyla ilişkisine çok önem vermişlerdir.
- Edebiyat; duygu, düşünce, olay ve imgelerin insanlarda estetik duyguları uyandıracak bir biçimde dil aracılığıyla söz ve yazıyla anlatımını amaç edinen sanattır.
- Sözlü edebiyatın anlatım aracı “söz”, yazılı edebiyatın anlatım aracı “yazı”dır.
- Türkler, Orta Asya’da güzel sanatların her alanında eserler bırakmışlardır.
- Türklerin Orta Asya döneminden elimizde kalmış olanlar, yalnızca edebî ürünlerdir.
- Yazar ve şairlerin eserlerinde kullandıkları duygu, düşünce, üslup ve tür; edebiyatın içeriğini oluşturur.
- Yazar ve şairlerin ortaya koydukları eserlerde ele alıp işledikleri her şey edebiyatın konusunu oluşturur.
- “Edebiyat” kelimesi argoda “içten olmayan, gereksiz, yapmacık boş söz” anlamlarında kullanılmaktadır.
- Divan edebiyatında şiiir ve inşa, amaçları ve kuralları farklı olan iki ayrı sanat dalı olarak görülürdü.
- Dil ve üslup, edebiyatın en temel özelliklerindedir.

9. SINIF Türk Dili ve Edebiyatı

1. ÜNİTE Giriş

Dilin Kullanımından Doğan Türleri

Mehmet BAĞMANCI
Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretmeni

2. Etkinlik

Cümlelerdeki noktalı yerlere uygun ifadeleri yazınız.

1. Bir dilin tarihi gelişim sürecinde metinlerle takip edilebilen dönemlerden önce o dilden ayrılmış ve farklı biçimlerde gelişmiş kollarına denir.
2. ve Türkçesi, Türkçenin iki ayrı lehçesidir.
3. Bir dilin izlenebilen tarihî dönemlerinde birbirinden ayrılan kolu olan, bazı kelime ve ses farklılıkları içeren kullanımına denir.
4. Türkçe'nin,, ve gibi şiveleri vardır.
5. Bir ülke içinde aynı dilin farklı konuşma şekillerine denir.
6. Türkçede ağzı, ağzı gibi pek çok ağız vardır.
7. Her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken, çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz veya deyimlere denir.
8. "....." kelimesi argoda "çalmak" anlamındadır.
9. Fikrî, meslekî veya belli bir kesim içinde ortak yönleri bulunan; ortak zevk, iş, uğraş veya birliktelik içinde olan kişilerin kullandığı, zümre dışındakilerin anlayamayacağı şekilde oluşturulan anlamı örtük dile denir.
10. "Çakmak" kelimesi, jargonda veya anlamlarında kullanılır.
11. Bir dilde birliği veya anlaşmada kolaylığı sağlayan dile veya denir.
12. Günlük hayatta insanlarla iletişim kurmak için kullanılan dile denir.

konuşma dili

argo

Urfa

yazı dili

edebî dil

Kazak

anlamak

sınıfta kalmak

lehçe

Azerî

şive

Uygur

Yakut

Çuvaş

Kırgız

ağız

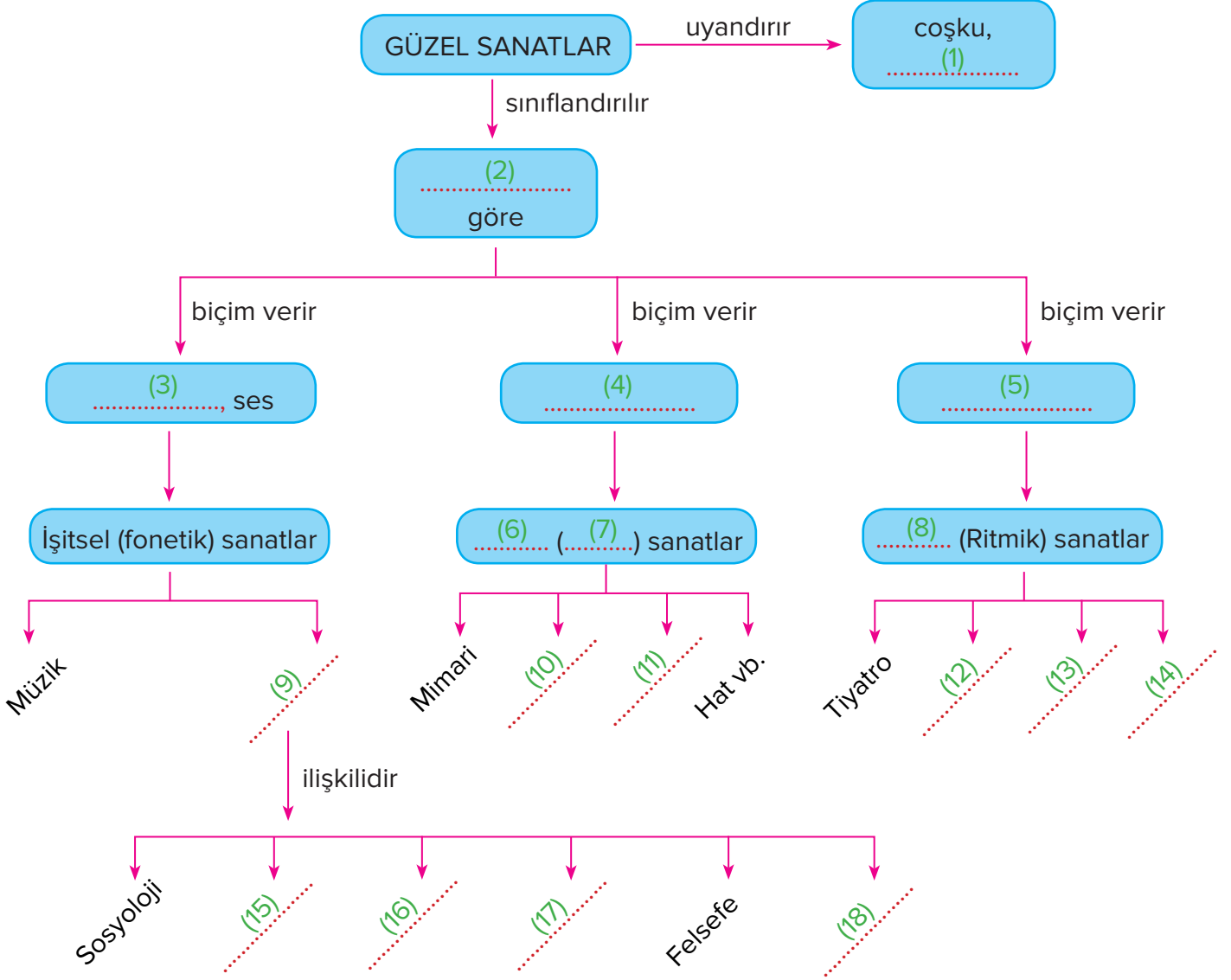
jargon

İstanbul

Araklamak

3 Etkinlik:

Kavram haritasındaki noktalı yerlere yazılabilecek kelimeleri bulup yazınız.

- bale kullandığı malzemeye söz madde Dramatik
- Tarih görsel estetik haz Plastik Dans
- Bilim ve Teknik hareket Resim Heykel
- Sinema Edebiyat Psikoloji Coğrafya

4. Etkinlik

Edebi metin örneklerini ilişkili olduğu bilim dalıyla harflerle eşleştiriniz.

A

... Bahis harp üzerine ve onların akıbetlerine dairdi. Onlara İstanbul'un dört devletin askerî işgali altında olduğunu, İzmir'in ta Bursa'ya kadar Yunanlar tarafından işgal edildiğini, Adana'dan Fransızların henüz el çekmediğini, Urfa'da, Antep'te kanlı olaylar cereyan etmekte olduğunu haber veriyor...

Yakup Kadri Karaosmanoğlu - Yaban

....

Sosyoloji

B

... Duyduk ki Gavur Abdi de ağa olmuş. Duyduk ki köylüleri kul gibi çalıştırır, hepsini aç kormuş. Kış gelince acından ölmüş millet. Diyorlar ki Abdi'nin izni olmayınca kimse evlenemez, kimse köyden dışarı bile çıkamazmış. Diyorlar ki Abdi köylerde sopayla döve döve adam öldürmüştü. Beş köyün hükümeti, padişahı Abdi imiş. Astığı astık kestiği kestik...

Vay bre keçi sakallı Abdi! Bre keçi sakallı Abdi!

Yaşar Kemal - İnce Mehmet

....

Tarih

C

Tekmil ufuklar kışladı,
Dört yan, on altı rüzgar
Ve yedi iklim, beş kıta
Kar altındadır

...

Toros, Anti-toros ve âsi Fırat
Tütün, pamuk, buğday ovaları, çeltikler
Vatanım boylu boyunca
Kar altındadır.

Ahmet Arif - Hasretinden Prangalar Eskittim

....

Psikoloji

D

Demek ki seviyordu, demek ki bir seneden beri, belki daha evvelinden beri, belki senelerden beri seviyor ve bunu gizliyordu... Necip'in kendine karşı bu kadar ciddi davranıp kalbinin duygularını hiçbir surette açıklamaması, onu ruhunun derinliklerinde saklaması, kalbinden istemeye istemeye hissettiği memnuniyete şimdi teşekkür eden bir hürmet ilave ediyordu.

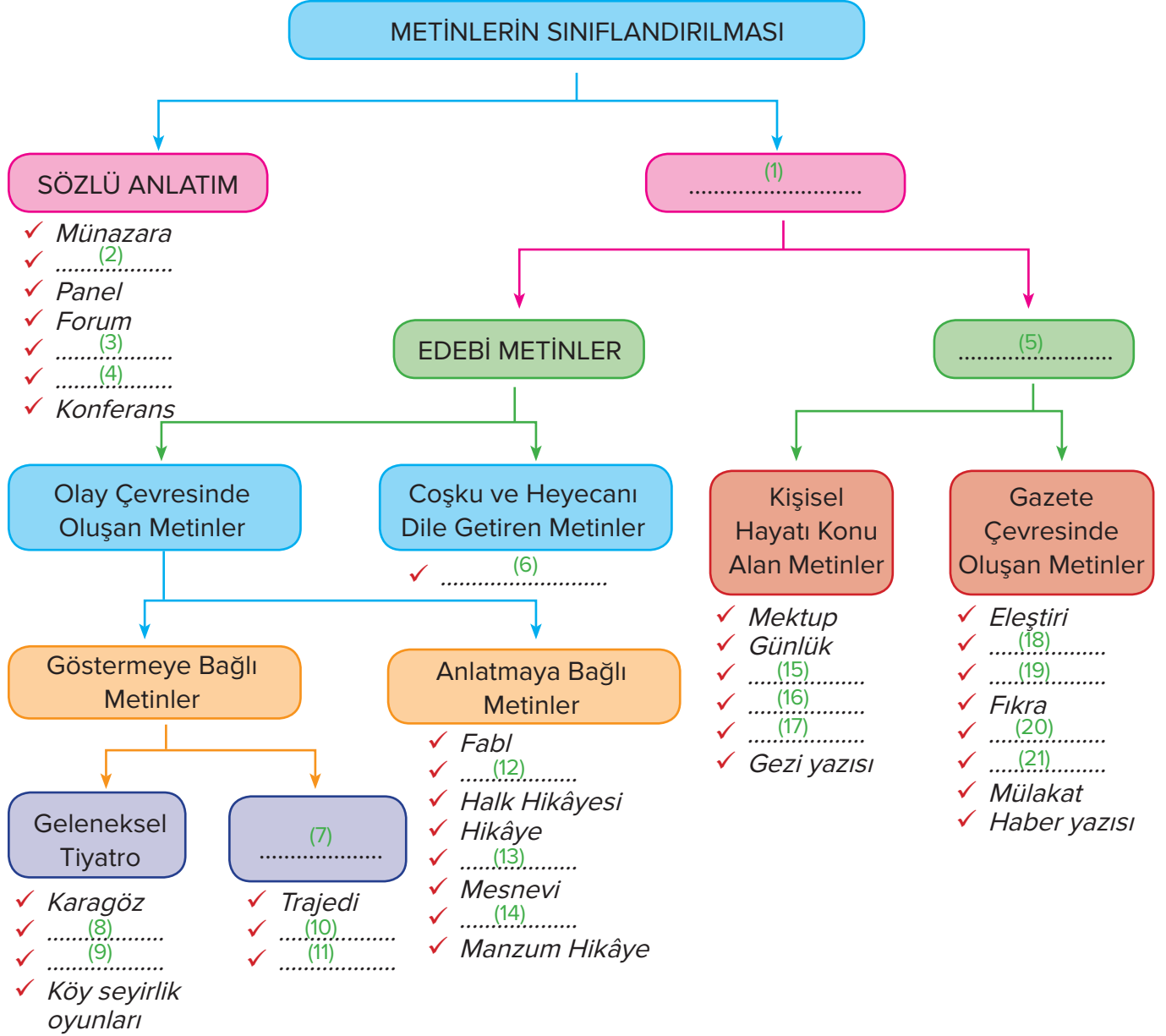
Mehmet Rauf - Eylül

....

Coğrafya

5. Etkinlik

Şemadaki noktalı yerlere uygun ifadeleri yazınız.

Yazılı Anlatım	Roman	Şiir	Biyografi	Öğretici Metinler	
Deneme	Anı	Röportaj	Sempozyum	Destan	Masal
Modern Tiyatro	Sohbet	Açık Oturum	Dram	Orta Oyunu	
Makale	Komedi	Söylev	Meddah	Otobiyografi	

6. Etkinlik:

Aşağıdaki cümleleri okuyunuz, düşünceyi geliştirme yollarından hangilerinin kullanıldığını cümlelerin altına yazınız.

a Tanımlama

b Benzetme

c Karşılaştırma

d Örnekleme

e Tanık Gösterme (Alıntı Yapma)

f Sayısal Verilerden Yararlanma

Günümüz şairlerini yerecek değilim ben, çok olmasına da seviniyorum, içlerinde iyileri, dünküleri aratmayacak kadar iyileri var.

1

Nurullah Ataç

.....

Hangi çağ kendi şairlerinin değerini bilmiş, beğenmiş onları? Naci Efendi: "Erbâb-i teâşur çoğalıp şair azaldı, – Yok, öyle değil, şairin ancak adı kaldı" diye yakınır. Hiç şüphesiz 16. yüzyıl okur-yazarları da dağlar gibi Bâki'yi görmez, ondan önceki şairleri arayıp dururlardı.

2

Nurullah Ataç

.....

Çok şairimiz var şimdi, dergiler şiirle dolu, hatta birinde, *Kaynak*'ta bundan birkaç ay önceye kadar yalnız şiir çıkıyordu. *Varlık* da bize her ay en aşağı on beş, yirmi şiir getiriyor.

3

Nurullah Ataç

..... ,

Din, bu güzel kâinatı yaratan Zatin bu kâinatı kendisiyle beraber tarif edecek bir beyannamevidir ve bir tarifesidir.

5

Bediüzzaman

.....

İlk mektep hocalığı dünyanın belki en asil, fakat en güç bir işidir. Onun müşkülâtını yenmek için büyük bir sabırla mücehhez olmak ve mesleğin kıymetine tamamiyle inanmak lazımdır. Bundan dolayıdır ki, muallimliği ve bilhassa ilk mektep muallimliğini bir meslek-i mahsus seviyesine yükseltmek senelerden beri maarifimizle işgal edenlerin başlıca endişelerinden biri olmuştur. Necati Beyefendi nutkunda bu endişeyi şu cümlelerle ifade ediyor: "İmparatorluk devrinin daima ihmal ettiği genç muallim ordusu Cumhuriyetin teşekkülünden sonra hayat-ı ictimaiyemizdeki mevki-i tabiiyesini ahzetmiş bulunmaktadır."

4

İbrahim Alaettin Gövsa

..... ,

Büyük bir Türk şairi milletimizin tarihindeki en mühim vasfını "Ordu milletlerin en çok döğüşen, en sarıp" mısralarında hülasa eder.

Gerçekten milletimiz Anadolu ve Balkanlar Türkiye-si'nde bir "ordu millet" haline gelmiş; coğrafyanın bu en güzel vatanındaki medeniyetini, bir "ordu millet" şahlanışı, çalışkanlığı, yaratıcılığı ve disiplini içinde kurmuştur. İslâm dünyasında asırlarca çalkalanmış bir Peygamber sözü de bizim bu faziletimizi beyan eder. Yaygın bir rivayete göre Hz. Muhammed (s.a.v.) Hakk'ın kelâmına tercüman olarak, *Bir ordum var ki adını Türk koydum*, demiştir.

6

Nihat Sami Banarlı

..... ,

Gözyaşları günahlarımızı yıkadı. Gözyaşları yedi kat gökler gibi gözlerimizin önüne gerilen vehimleri yıkayarak eritti.

7

Nurettin Topçu

.....

7. Etkinlik:

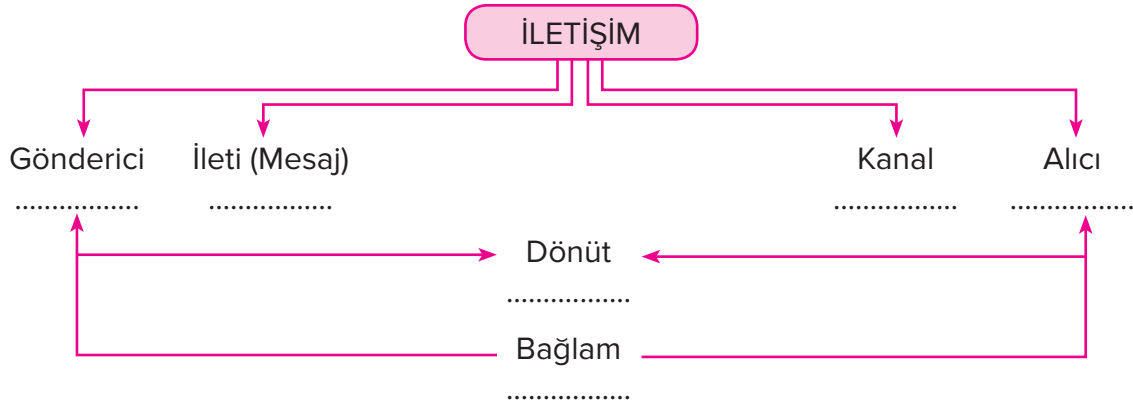
İletişim öğelerini tanımları ile eşleştiriniz.

Bağlam (Ortam)	A	Göndericinin alıcıya vermek istediği duygu, düşünce, istek bilgi vb. bu adı alır.
Kanal (Araç)	B	Duygu, düşünce ve isteğin aktarılmasında iletiyi aktaran kişi veya topluluktur.
Kod (Şifre)	C	İletinin alıcıya ulaştırılma biçimidir. Sözlü yazılı vb.
Dönüt (Geri Bildirim)	Ç	İletilen yazıyı okuyan, sözü dinleyen vb. kişi veya topluluktur.
Gönderici (Kaynak)	D	İletiye verilen her türlü cevaptır.
Alıcı (Hedef)	E	İletişimin gerçekleştiği ortamdır.
İleti (Mesaj)	F	İletişimde gönderici ve alıcı arasındaki iletişimi sağlayan bir kanal bulunur, bu kanaldan bir şifre aracılığıyla ileti gönderilir. Şifre, konuşmanın yanı sıra yazı, resim, rakam, beden diliyle de aktarılabilir. Bu şifreleme sistemi her toplumun kendine özgüdür.

8. Etkinlik:

Aşağıdaki metne göre iletişim unsurlarını tablodaki noktalı yerlere yazınız.

Nasrettin Hoca'nın evine misafir gelmiş. Epeyce sohbetten sonra uyumuşlar. Gece yarısı misafir, Hoca'ya seslenmiş: Sağ tarafındaki mumu ver de yakayım, demiş. Hoca: Sen deli mi oldun, demiş. Bu zifiri karanlıkta sağ tarafımı ne bileyim!

9. SINIF Türk Dili ve Edebiyatı

1. ÜNİTE Giriş Cevap Anahtarı

Mehmet BAĞMANCI
Türk Dili ve Edebiyatı
Öğretmeni

1. Etkinlik: Y, D, D, D, D, Y, Y, D, D, D, Y, D, D, D, D, D, D

2. Etkinlik

1. Lehçe	2. Yakut, Çuvaş	3. Şive	4. Kazak, Uygur, Kırgız, Azeri
5. Ağız	6. İstanbul, Urfa	7. Argo	8. Araklamak
9. Jargon	10. Anlamak, sınıfta kalmak	11. Yazı dili, edebî dil	12. Konuşma dili

3. Etkinlik

1. Estetik haz	2. kullandığı malzemeye	3. Söz	4. Madde	5. Hareket	6. Görsel
7. Plastik	8. Dramatik	9. Edebiyat	10. Heykel	11. Resim	12. Dans
13. Sinema	14. Bale	15. Tarih	16. Psikoloji	17. Coğrafya	18. Bilim ve Teknik

4. Etkinlik: B, A, D, C

5. Etkinlik:

1. Yazılı Anlatım	2. Söylev	3. Sempozyum	4. Açık Oturum	5. Öğretici Metinler	6. Şiir
7. Modern Tiyatro	8. Meddah	9. Orta Oyunu	10. Komedi	11. Dram	12. Masal
13. Roman	14. Destan	15. Anı	16. Biyografi	17. Otobiyografi	18. Makale
19. Deneme	20. Sohbet	21. Röportaj			

6. Etkinlik:

1. C	2. E	3. D, F	4. C, E	5. A	6. E, C	7. B

7. Etkinlik: F, D, B, E, Ç, A, C

8. Etkinlik:

Gönderici: Misafir

Kanal: Sözlü

Alıcı: Nasreddin Hoca

Bağlam: Hoca'nın evi

İleti (Mesaj): Sağ tarafındaki mumu ver de yakayım

Dönüt: Bu zifiri karanlıkta sağ tarafımı ne bileyim!